

معراج نامه

سفر معجزه آسای
پیامبر (ص)

ماری رز سگای
مترجم : دکتر مهناز شایسته‌فر

انتشارات مؤسسه مطالعات هنر اسلامی
INSTITUTE OF ISLAMIC ART STUDIES PRESS

فهرست

۷	سخن مترجم
۱۱	مقدمه
۳۱	توضیحات و تصاویر
۱۵۵	فهرست تصاویر
۱۵۷	منابع ترجمه و اضافات

انتشارات مؤسسه مطالعات هنر اسلامی
INSTITUTE OF ISLAMIC ART STUDIES PRESS

مجموعه آثار هنر اسلامی ۱۱

تصویر روی جلد:
بخشی از تصاویر شماره ۱۹ و ۱۶ کتاب

معراج نامه

سفر معجزه آسای پیامبر (ص)

تألیف: ماری رز سگای

مترجم: دکتر مهناز شایسته فر

صفحه آرای: میترا بانژاد

طراحی روی جلد و اسکن تصاویر: زهره شایسته فر

امور هماهنگی ها و ناظر چاپ: حاج ولی شایسته فر

چاپ: اول

لیتوگرافی: پانید

چاپ متن: نقش ایران

صحافی: فاروس

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

سال: بهار ۱۳۸۵

شابک: X-۱۰۰-۵۸۹۶-۹۶۴

مؤسسه مطالعات هنر اسلامی، شماره ثبت: ۱۱۳۶۷

تهران، انتهای بزرگراه جلال آل احمد، نرسیده به

اشرفی اصفهانی، پلاک ۴۵

تلفن: ۴۴۲۱۵۷۴۵ - ۴۴۲۱۹۱۳۲ - ۴۴۲۳۷۹۳۶

قیمت: ۸۹۰۰۰ ریال

باجلد گالینگور: ۱۲۰۰۰۰ ریال

آدرس فروشگاه ها:

فروشگاه شماره ۱: انتهای جلال آل احمد، نرسیده به اشرفی اصفهانی،

پلاک ۴۵، نمایشگاه و فروشگاه مطالعات هنر اسلامی،

تلفن: ۴۴۲۱۵۷۴۵ - ۴۴۲۱۹۱۳۲ - ۴۴۲۳۷۹۳۶

فروشگاه شماره ۲: کارگر شمالی، بین بلوار کشاورز و فاطمی، موزه ی

هنرهای معاصر، نمایشگاه و فروشگاه کتاب، تلفن: ۸۸۹۶۵۴۱۱

فروشگاه شماره ۳: میدان انقلاب، روبروی سینما بهمن، بازارچه کتاب،

طبقه زیرین، انتشارات پساو، تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۳

فروشگاه شماره ۴: خیابان شریعتی، نرسیده به پل سید خندان، موزه رضا

عباسی، فروشگاه کتاب، تلفن: ۸۸۵۱۳۰۰۷

فروشگاه شماره ۵: خیابان طالقانی، انتهای موسوی شمالی، باغ هنر خانه

هنرمندان، فروشگاه کتاب، تلفن: ۸۸۲۱۶۱۷۱

فروشگاه شماره ۶: خیابان آزادی، نیش زنجان، سازمان میراث فرهنگی

و گردشگری، فروشگاه کتاب، تلفن: ۶۶۰۲۵۲۹۰ - ۲ و ۶۶۰۴۴۲۱۴

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

این اثر با حمایت و مشارکت معاونت امور فرهنگی
وزارت ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است.

Saguy, Marie Rose

سگای، ماری رز

معراج نامه: سفر معجزه آسای پیامبر (ص) / تألیف ماری - رز سگای؛ مترجم مهناز شایسته فر - تهران: مؤسسه

مطالعات هنر اسلامی (مهاس)، ۱۳۸۵.

۱۵۸ ص: مصور.

ISBN 964-5896-10-x

۸۹۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. معراج. ۲. محمد (ص). پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق، الف. شایسته فر، مهناز، مترجم. ب.

عنوان. ج. عنوان: سفر معجزه آسای پیامبر (ص).

م ۸ س ۲۲۱/۵ BP

کتابخانه ملی ایران

۲۹۷/۴۲

۸۲ - ۱۳۲۸۶ م

سخن مترجم

در دوران اسلامی هنر و مذهب در ایران به صورت نزدیکی به هم مرتبط بودند. اما در دوران تیموری به مذهب اهمیت بیشتری داده شده است و متون مهم مذهبی علاوه بر نسخه های تاریخی به دلیل گرایشات حکام و وزیران ایرانی و هنر دوست تیموری به فرهنگ، سنت و دین ایرانی جهت مصورسازی انتخاب می شدند. با مطالعه ی نسخ این دوران، روشن می گردد که نسخ خطی بازتاب تمایلات زیبایی شناسانه حاکمان تیموری در هنر و مذهب بود. آن ها نوعی پیوند مستقیم میان توان فرهنگی و اعتبار سیاسی خود به وجود آوردند که به آن ها اجازه داد تا بتوانند یکی از فرهیخته ترین و مذهبی ترین دربارها را در تاریخ جهان اسلام بگسترانند.

دوران سلطنت شاهرخ، عصر برجسته ای در حیات فرهنگی آن زمان به شمار می رود، به ویژه در هنرها و فعالیت های روشنفکرانه که شامل نقاشی و خطاطی بوده و به خصوص در معماری، موسیقی، تاریخ شناسی، حقوق و الهیات اسلامی نیز مشهود است. هم چنین حکومت شاهرخ یک دوره ی تجدید حمایت از مردان دانشمند، شعرا، خطاطان، هنرمندان و صنعت گران بود که نسخه برداری و آماده سازی نسخه های خطی نفیس را بر عهده داشتند. تحت حمایت و مسئولیت شاهرخ در کتابخانه اش در هرات، هنر کتاب آرایی به بالاترین سطح رسید. مورخان، شاهرخ را به عنوان مردی صلح طلب، پادشاهی بخشنده، شاعر، هنرمند و دانشمند معرفی کرده اند.

کتاب خطی معراج نامه که در حال حاضر در اندازه ی ۲۲/۵×۳۴ سانتی متر و به تعداد ۲۶۵ صفحه در کتابخانه ی ملی پاریس نگه داری می شود، کتابی است کاملاً مصور با موضوع سفر حضرت محمد رسول (ص) به بهشت و جهنم. این کتاب در سده ی پانزدهم/نهم در هرات، برای دومین امیر تیموری، شاهرخ در سال (۱۴۳۶-۱۴۳۵/۸۴۰-۸۳۹) نقاشی شده است. نقاش آن که از نقاشان دربار بایسنقر بوده در نگاره های آن نهایت مهارت فنی خود را نشان داده است.^۱ این نسخه یکی از سه نسخه ی برجسته ی باقی مانده از مکتب هرات در فاصله ی بین دوره ی بایسنقر و بهزاد می باشد که دو نسخه ی دیگر خمسه ی نظامی و شاهنامه است.

۱- آپهام پوپ، سیر و صور نقاشی ایران، ترجمه ی یعقوب آژند، تهران: انتشارات مولی، چاپ اول، ۱۳۷۸ ص ۴۳.

معراج نام‌ی شاه‌رخ‌ی به وسیله‌ی میر حیدر شاعر به زبان ترکی ترجمه و به وسیله‌ی مالک بخشی هراتی به خط ایغور کتابت شد. اثر مزبور که با شخصیت و یک نقاشی مذهب‌ترین شده، مراحل پی در پی سفر عجیب محمد رسول (ص) را نشان می‌دهد. پیامبر در شب معراج، سفر خود را از مسجد الحرام در مکه شروع و از آن جا به وسیله‌ی براق در حالی که جبریل ایشان را همراهی می‌کرد به سوی مسجد الاقصی طی مسیر می‌کند. در این مسجد، پیامبر از نقاط مختلف مسجد، بیت اللحم زادگاه حضرت مسیح (ع) و هم چنین منازل و جایگاه انبیاء دیدن کرده و در بعضی مکان‌ها دو رکعت نماز به جای می‌آورد. این وقایع بخش اول سفر ایشان را تشکیل می‌داده است. در قسمت دوم سفر، پیامبر (ص) از بیت المقدس به آسمان‌ها سفر کرده و با ارواح و فرشتگان آسمانی و پیامبران سخن گفته و در بهشت و جهنم، درجات مختلف افراد بهشتی و جهنمی را مشاهده می‌کند و به رموز هستی و اسرار جهان آفرینش و آثار قدرت خداوند نایل می‌شود و تا سدره المنتهی، مقام قرب الهی پیش می‌رود. آن جا پایان سفر است. پیامبر از این نقطه باز می‌گردد ابتدا در مسجد الاقصی فرود آمده و سپس به مکه بر می‌گردد.^۲

واژه‌ی معراج یا اسرا به معنای سفر شبانه، نام یکی از سوره‌های قرآن است که بخش اول این سفر یعنی سیر از مکه و مسجد الحرام به مسجد الاقصی و بیت المقدس را بیان می‌کند و در سوره‌ی نجم طی شش آیه از آیه‌ی ۱۸-۱۳ قسمت دوم معراج یعنی سیر آسمانی آمده است... که پیامبر (ص) برای دومین بار فرشته‌ی وحی، جبریل را، به صورت اصلی مشاهده و ملاقات کرد. زمان معراج پیامبر (ص) را بعد از سفر طائف در یازدهمین سال بعثت مشخص کرده‌اند. در تاریخ، پنج زمان برای معراج به ثبت رسیده است: ربیع الاول، ربیع الآخر، رجب، رمضان و شوال که معروفترین‌ها ۲۷ رجب است.

حضرت امام در پاسخ سؤال از علت معراج فرمودند: خداوند هرگز مکانی ندارد و زمان بر او جریان نمی‌گیرد، ولیکن او می‌خواست فرشتگان و ساکنان آسمانش را با قدم گذاشتن پیامبر در میان آن‌ها احترام کند و نیز از شگفتی‌های عظمتش به پیامبرش نشان دهد تا پس از بازگشت برای مردم بازگو کند.^۳

معراج پیامبر (ص) یکی از مضامینی است که در هنر نگارگری اسلامی بسیار به آن پرداخته شده و در هر دوره‌ی هنری نقاشان و حامیان آن‌ها سعی در به تصویر کشیدن این واقعه‌ی بزرگ داشته‌اند. معراج موضوعی مذهبی است که در تمامی دوره‌ها و عرصه‌های هنری مصور گشته و اصولاً اصطلاح معراج‌نگاری یا توجه به شمارش قابل توجه تصاویر عروج پیامبر به آسمان‌ها اصطلاحی دور از ذهن نیست. منابع اطلاعاتی مشابهی همانند نمونه‌ها^۴ در به تصویر کشیدن واقعه‌ی معراج، به هنرمند دوران تیموری در جهت موضوع‌های مورد مشاهده‌ی پیامبر (ص) در طول سفر، اطلاعات کافی داده است. هدف معراج، نشان دادن آیات الهی به پیامبر و انسان‌ها است و نیز معراج یکی از معجزات حضرت

۲- دعای معراج (شرح در صفحه‌ی مقابل)

۳- ناصر مکارم شیرازی و همکاران، «تفسیر نمونه»، دارالکتب الاسلامیه، چاپ پانزدهم، ۱۳۷۷، ج ۱۲، صص ۱۷۲-۱۲.

۴- ادیب بهروز، محسن، معراج از دیدگاه قرآن و روایات، بی‌جا، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴.

- ابوالفضل رشیدالدین میدی، کشف الاسرار و عدة الابرار، ۱۰ جلد، علی اصغر حکمت، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۱.

- جعفر سبحانی، فراهایی از تاریخ پیامبر اسلام، بی‌جا، نشر مشعر، ۱۳۷۸.

- استاد علامه سید محمد حسین طباطبائی، تفسیر المیزان، مترجم سید محمد باقر موسوی همدانی، بی‌جا، مرکز نشر فرهنگی رجاء، ۱۳۷۶.

- علی‌قرنی گلپایگانی، اسرار معراج پیامبر اسلام حضرت محمد (ص)، بی‌جا، انتشارات کتابفروشی اسلامی، ۱۳۵۸.

- علامه محمد باقر مجلسی، تاریخ پیامبر اسلام (ص)، سید علی امامیان، بی‌جا، انتشارات سرور، ۱۳۷۸.

يا سَيِّدُ يا سَيِّدُ يا صَمَدُ يا مَنْ لَهُ الْمُسْتَنَادُ اجْعَلْ لِي فَرَجًا وَمَخْرَجًا مِمَّا آتَا فِيهِ وَانْخَفِ فِيهِ وَاعْزُذْ بِكَ بِسْمِ اللَّهِ التَّامَاتِ يا اِلَهَ يا اِلَهَ يا اِلَهَ يا رَحْمَنُ يا رَحْمَنُ يا رَحْمَنُ يا رَحِيمُ يا خَالِقُ يا رازِقُ يا بَارِي يا اَوَّلُ يا اَخِرُ يا ظاهِرُ يا باطِنُ يا مالِكُ يا قَادِرُ يا واهِبُ يا وَاَهَبُ يا ثَوَابُ يا حَكِيمُ يا سَمِيعُ يا بَصِيرُ يا غَفُورُ يا رَحِيمُ يا غَافِرُ يا شَكُورُ يا عالِمُ يا عادِلُ يا كَرِيمُ يا رَحِيمُ يا ودودُ يا غَفُورُ يا رَوْفُ يا وَتَرُ يا مُنِيتُ يا مُنِيبُ يا حَبِيبُ يا وَارِثُ يا رَحِمُ يا رَحِمُ يا فَاتِحُ يا فَارِجُ يا فَاعِلُ يا مُعْزِلُ يا مُدِلُّ يا مُعِينُ يا مُبِينُ يا جَلِيلُ يا جَمِيلُ يا كَفِيلُ يا وَكِيلُ يا دَلِيلُ يا حَيُّ يا قَيُّومُ يا جَبَّارُ يا عَزَّازُ يا حَنَّانُ يا مَنَّانُ يا دَيانُ يا غَفَرانُ يا بَرَهانُ يا سَبِّحانُ يا مُسْتَعانُ يا سَلْطانُ يا أَمِينُ يا مُؤَمِّنُ يا مُنْكَبِرُ يا شَكُورُ يا عَزِيزُ يا عَلِيُّ يا وَفِيُّ يا زَكِيُّ يا قَوِيُّ يا غَنِيُّ يا مُحِقُّ يا مَغْطِيُ يا اَخِرُ يا اَحْسَنُ الخالِقِينَ يا خَيْرُ الرَّاظِقِينَ يا خَيْرُ الغافِرِينَ يا خَيْرُ الْمُحْسِنِينَ يا خَيْرُ النَّاصِرِينَ يا اَرْحَمَ الرَّحِمِينَ يا نَوَّارَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ يا دَلِيلَ الْمُتَحَرِّينَ يا خالِقَ كُلِّ شَيْءٍ يا فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ يا هادِيَ الْمُضِلِّينَ يا مُفْتِاحَ الأَبْوَابِ يا مُسَبِّبَ الأَسْبَابِ يا رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ يا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ يا وَلِيَّ الحَسَنَاتِ يا غَافِرَ الخَطِيئَاتِ يا مَحْيِيَ الأَمْواتِ يا ضَاعِفَ الحَسَنَاتِ يا دافعَ البَلِيَّاتِ اللَّهُمَّ احْفَظْ صاحِبَ هَذَا الدُّعَاءِ مِنَ الطَّاعُونَ وَ الزُّلَّاتِ وَ الفُجَاءَةِ وَ الوَبَاءِ وَ مِنَ شَرِّ السُّلْطَانِ الجَائِرِ وَ شَرِّ العَيْنِ السُّوءِ وَ مِنَ شَرِّ الأَعْدَاءِ وَ مِنَ شَرِّ الجنِّ وَ الأَنْسِ بِحَقِّ لا إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ بِحَقِّ كَهْمِصٍ وَ بِحَقِّ حَمْحَمٍ وَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى وَ بِحَقِّ عَلِيِّ الْمُرْتَضَى وَ الأئِمَّةِ الهُدَى وَ بِحَقِّ اللُّوحِ وَ الْقَلَمِ وَ الْكُرْسِيِّ وَ الْعَرْشِ وَ بِحَقِّ فَسَيْكَ تَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ اللَّهُمَّ احْفَظْ صاحِبَ هَذَا الدُّعَاءِ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذِي شَرٍّ وَ مِنْ شَرِّ طَارِقِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ وَ مِنْ شَرِّ والدٍ وَ ما وَلَدَ وَ مِنْ شَرِّ ما يَلِجُ فِي الأَرْضِ وَ ما يَخْرُجُ مِنْها وَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ اللَّهُمَّ احْفَظْ صاحِبَ هَذَا الدُّعَاءِ مِنْ شَرِّ الأَعْدَاءِ وَ مِنْ شَرِّ حاسِدٍ إِذَا حَسَدَ يا رَبِّ بِعِزِّ عِزَّتِكَ وَ الْقَهْرِ بِطُلُوعِكَ وَ الرَّحْمَةِ رَحْمَتِكَ يا واهِبَ الْعَطَايا يا دافعَ الْبَلَاءِ يا غافرَ الْعُظَمَايا يا سَتارَ الْعُيُوبِ يا نورَ الْعُيُوبِ يا نورَ الْقُلُوبِ يا حبيبَ الْقُلُوبِ يا قاضيَ الْحَاجَاتِ يا رَحْمَنَ الدُّنْيا وَ الآخِرَةِ يا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ بِحَقِّ اِلَهٍ تَصْغِيرُ الْأُمُورَ اللَّهُمَّ اسْتَوْدِعْ نَفْسِي وَ رَوْحِي وَ مَالِي وَ أَوْلاَدِي وَ جَمِيعَ ما أَعْنَتَ عَلَيَّ فِي الدُّنْيا وَ الآخِرَةِ إِنَّهُ لا يَنْصِيحُ صابِكَ بِصَوْتِكَ وَ مَحْفُوظُكَ وَ ما مَوْلُوكَ وَ لا يُجِيرُنِي أَحَدٌ مِنْكَ وَ لَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحِداً اللَّهُمَّ رَبَّنَا اِنَّا فِي الدُّنْيا حَسَنَةٌ وَ فِي الآخِرَةِ خَسَنَةٌ وَ قَتْنَا عَذابَ النَّارِ وَ عَذابَ الْقَبْرِ بِرَحْمَتِكَ يا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَجْمَعِينَ الطَّاهِرِينَ وَ الأئِمَّةَ الْمُعْصُومِينَ وَ سَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا

از حضرت رسول اکرم (ص) نقل است: آن شیئی که مرا به معراج بردند، از تمامی آسمانها گذشتیم تا به آسمان هشتم رسیدیم و آن چه دیده بودم، با خدای تعالی بی واسطه سخن گفتم و مراجعت نمودم، چون به مقام جبرئیل رسیدم، گفتم: جبرئیل این چه دعایست که جمله ی فرشتگان می خوانند؟ گفت: یا محمد! (ص) این همان دعاست که از جانب حق، به شما آوردیم و خدای تعالی می فرماید که هر که آن دم تا خاتمه، این دعا را بخواند یا با خود دارد، عزیز و مکرر گردد و حاجتش برآورده شود و حق تعالی هیچ حجاب در میان او و خودش نگذارد و او را از جمیع بلاها محفوظ فرماید و اگر از آدم تا خاتمه جمع شوند و جمیع دریاها مرکب گردد و آسمان و زمین کاغذ گردد، چندان نویسند که همه ی فرشتگان مانده (خسته) شوند و دریا خشک شود، آسمان و زمین، تمام شود، نمی توانند ثواب این دعا را بنویسند و از هزار یکی نوشته نشود، خواننده ی این دعا [و دارنده ی این دعا] اتنگی دست ندهد و نار و اجلی بستگی در کار وی نشود و در روز قیامت، حساب از وی بردارند و بی حساب داخل بهشت شود. یا محمد (ص) دارنده و خواننده ی این دعا رستگاری می یابد، هر کس در عمر خود این دعا را یک بار بخواند و اگر نتوانست گوش بدهد یا با خود دارد، چنان باشد که چهل هزار ختم قرآن کرده باشد و چهل هزار حج کرده و چهل هزار گوسفند، قربانی کرده باشد و چهل هزار بنده آزاد کرده و چهل هزار مسکین را طعام داده و چهل هزار برهنه را پوشانده باشد و ثوابت موسی، انجیل عیسی، زبور داوود و قرآن محمد مصطفی (ص) خوانده باشد و اگر بیمار باشد، چنان چه طبیبان از معالجه ی آن عاجز باشند، چون دعا را به آن بیمار دهند و بر بالین وی گذارد، شفا یابد و اگر کسی قرض دار باشد و این دعا را بخواند، حق تعالی دین او را ادا فرماید و اگر کسی کاهل نماز باشد، این دعا را با خود دارد و حق تعالی دل او را روشن گرداند، حریص نماز شود و اگر زنی دشوار زاید، این دعا را بر آب بخواند، بخورد به آسانی بار نهد و اگر کسی راسته باشد، این دعا را موم گیرند و بر کمر وی بندند، فی الحال گشاد گردد و اگر بخت دختر بسته باشد، این دعا را بخواند یا با خود دارد، بخت او گشاده و اگر کسی راه پای دار می برد، این دعا را بر وی بخوانند و بدهند یا در نزد آن کسی باشد، هیچ ضرری به او نرسد و اگر جهت فرزند بخواند، خداوند عالم به وی عطا فرماید و دارنده ی این دعا از گزند مار و عقرب دو زبان بدگویان، ایمن گردد، خواننده ی این دعا از درد گوش، سردرد، چشم درد، درد دل، جگر فالج، لغوه و جمیع دردها و بلاها ایمن گردد و هر کس این دعا را با خود به گور برد، حق سبحانه او را ریختند و سکرات موت را بر وی آسان گرداند و از عذاب قبر و سؤال منکر و نکیر، ایمن گردد و روز جزا چهل هزار فرشته به استقبال وی بر آیند تا داخل بهشت می کنند و شرح این دعا بسیار بود، اما مختصر کردیم تا ملال نگیرد، بسیار مجربست و الله اعلم بالصواب.

رسول (ص) به شمار می‌رود. توجه خاص اعتقادی هنرمندان به موضوعات مذهبی، معراج رادر گروه حوادث خارق العاده و به عنوان معجزه‌ی پیامبر (ص) می‌نگرد که دارای مراحل و مراتبی است که تصویرگران ایرانی به این موضوع توجه داشته و اثر تصاویر کار شده‌ی معراج، پیامبر رادر شب اول سوار بر براق به همراهی جبریل در حالی که با فرشتگان محصور شده، نقاشی کرده‌اند. البته نسخه‌ی خطی معراج‌نامه‌ی شاه‌رخ‌ی تمامی مراحل عروج پیامبر را به تصویر کشیده که نسخه‌ای از همین کتاب که ترجمه آن در اختیار شماسست، توسط خانم ماری رز سگای⁵ با توضیح‌های اضافی نگارش یافته و توسط ریچارد پیویر⁶ از فرانسه به زبان انگلیسی ترجمه شده است.

با هدف فهم دقیق مطالب با استفاده از منابعی که پیش‌تر ذکر شد، نکاتی به صورت پاورقی آورده شده و هم‌چنین در توضیح متن، اصل آیات و در صورت نیاز ترجمه آن‌ها نیز به پاورقی منتقل شده، سال‌ها نیز به دو صورت میلادی/هجری-قمری معادل‌یابی شده است.

در تدوین ترجمه کتاب معراج‌نامه، افراد قابل توجهی اینجانب را یاری نموده‌اند. بدین وسیله از بخش تحقیق و پژوهش مؤسسه که تلاش مضاعفی در مطابقت ترجمه با متن اصلی داشته، بخش ویراستاری که نمونه خوانی و ویرایش متن را با دقت و وسواسی قابل تحسین به انجام رسانده، بخش حروف چینی که با حوصله و تبحری در خور حروف چینی و اصلاحات چندین باره متن را بر عهده داشته، بخش گرافیک که با متانت و مهارت خاص، تصاویر رادر چند مرحله فنی اسکن نموده تا به نتیجه مطلوب چاپ نایل آید و با خلاقیت و دقت قابل وصف، متن و تصاویر رادر کنار هم به صورت گرافیکی صفحه‌آرایی نموده، و هم‌چنین از بخش روابط عمومی و امور هماهنگی‌ها که نظارت چاپ و انجام امور اداری را بر عهده داشته‌اند تشکر و قدر دانی می‌نمایم.

در پایان خود را مدیون الطاف و مهربانی‌های پروردگار متعال می‌دانم که فرصت و توانی دیگر رادر اختیارم گذاشت تا بتوانم در هم‌جواری با همدلی‌ها و هم‌فکری‌های خانواده‌ام: همسر، رضوان و عرفانم، اثری دیگر رادر حوزه مطالعات هنر اسلامی در اختیار علاقمندان هنر این مرز و بوم قرار دهم. امیدوارم ترجمه کتاب معراج‌نامه، مکملی ارزشمند در دایره مطالعات نگارگری ایرانی، از نقطه نظر مباحث عرفانی و مذهبی محسوب گردد.

5- Marie-Rose Seguy

6- Richard Pevear